

Tomislav Augustinčić:
*Goranovo proljeće: mjesto i
društveno sjećanje
u kontekstu pjesničkog festivala*

DOI: 10.17234/SEC.35.17

Zagreb: Hrvatsko etnološko društvo, 2023., 110 str.

Knjiga *Goranovo proljeće: mjesto i društveno sjećanje u kontekstu pjesničkog festivala* autora Tomislava Augustinčića kulturnoantropološka je studija najstarije hrvatske pjesničke manifestacije Goranova proljeća koja interpretira i problematizira njezin složen i dinamičan odnos s prošlošću. Zorno prateći raznovrsne načine na koje organizatori, publika i izvođači kao festivalski akteri doživljavaju i pregovaraju odnos s prošlosti u suvremenim izdanjima Goranova proljeća, a u relaciji s njegovim povijesnim značenjskim i reprezentacijskim transformacijama, autor kroz višestruku konceptualnu prizmu – festivalizacije, društvenoga sjećanja te stvaranja mjesta i umještenoga iskustva – promatra i nudi uvid u višeglasno, višeznačno i višesmjerno življeno iskustvo Goranova proljeća. Fokusirajući svoje istraživanje na zagrebačka festivalska događanja u programu Goranova proljeća, a dovodeći ih pritom u odnos s identitetskom vezom koju festival održava s Lukovdolom kao Goranovim rodnim mjestom, autor ovaj multilokalni festival rasvjetljava kao čvorište višeslojnoga društvenoga sjećanja: sjećanja na Gorana, sjećanja na povijest festivala i sjećanja na festivalsko stvaranje poezije. Uz uvodne i zaključne riječi te kratak epilog, središnji se dio knjige sastoji od triju poglavlja koja donose (1) prikaz povijesti Goranova proljeća s naglaskom na transformacije Gorana kao figure sjećanja, (2) prikaz procesa stvaranja umještenoga iskustva na lokalitetima zagrebačkih festivalskih događanja te (3) prikaz izvedbi društvenoga sjećanja u zagrebačkim festivalskim događanjima s posebnim naglaskom na diskurzivnost, fluidnost te narativni i afektivni multiplicitet unutar kojih se pregovaraju kategorije sjećanja i zaborava.

Prvo poglavlje pod nazivom *Povijest Goranovog proljeća* Gorana kao figuru sjećanja postavlja u diskurzivne okvire socijalističke Jugoslavije i postsocijalističke Hrvatske da bi u konačnici otvorilo prostor za tumačenje suvremenih izvedbi društvenoga sjećanja na Gorana kao Gorana “partizanskog borca i pjesnika”. Autor pokazuje kako je razdoblje socijalističke Jugoslavije prigrllilo Gorana kao “pjesnika revolucije”, a važnost Goranovu proljeću pridavalo unutar rastućega značaja Gorana kao relevantne povijesne ličnosti u memorijalnom diskursu te je u Goranu prepoznalo i konstruiralo vezu između poezije i socijalističke revolucije. Preobrazbom političkoga i ideološkoga imaginarija uslijed raspada socijalističke Jugoslavije, Goran i Goranovo proljeće podvrgavaju se novim interpretacijama s ciljem da festival konačno postane kulturna, a ne više ideološka

manifestacija. Reideologizacija kao deideologizacija Goranova proljeća praćena je i izmijenjenim diskursom memorijalnih politika u kojem obilježavanje hrvatskih žrtava i mučenika, unutar projekta izgradnje hrvatskoga nacionalnog identiteta, postaje temeljno sredstvo u ponovnom otkrivanju i prisvajanju vlastite prošlosti, a unutar koje Goran kao figura sjećanja postaje žrtva te "pjesnik mučenik". Pokazujući u konačnici kako su i deideologizacija i depolitizacija Goranova proljeća tijekom dvijetisućitih godina svojevrsni odgovor na politiziranje Goranove povijesne ličnosti tijekom devedesetih godina, autor ističe kako je sjećanje na Gorana uvijek iznova povijesno i ideološki situirano te kako je unutar različitih diskurzivnih prostora Goranovo proljeće samo jedan od aktera u prisvajanju i konstruiranju Goranova lika.

Drugo poglavlje knjige pod nazivom *Umješteno iskustvo festivala* smješta Goranovo proljeće u recentne suvremene reprezentacijske i ideološke okvire te se na temelju autorova terenskog istraživanja provedenog od 2015. do 2017. godine, u svijetlu složenoga odnosa koji festival održava s mjestom, fokusira na koncept umještenosti i umještenoga iskustva sudionika zagrebačkih festivalskih događanja. Sadržaj navedenoga poglavlja počiva dakle na suvremenim nacionalnim i kulturnim uporišnim politikama koje u najnovijem izdanju festival nastoje transformirati u značajan međunarodni poetski festival. Organizirajući središnji dio svojega istraživanja oko zagrebačkih festivalskih događanja u prepoznatim mjestima zagrebačke kulturne scene – noćnom klubu Vip Club i u kafiću U dvorištu – autor ukazuje na načine na koje se, intervencijom u materijalnost i značenja mjesta, oblikuju i pregovaraju identiteti i odnosi prema mjestima. Polazeći od E. S. Caseyevog pojma umještenosti kao načina bivanja u mjestu i percepcije mjesta koje je nerazdvojivo od tjelesnoga bivanja u mjestu i radnji u njemu, i premrežavajući svoje vlastito iskustvo sudjelovanja u festivalskim programima s iskustvima svojih sugovornika, autor nudi uvid u verbalnu i afektivnu polifoniju koja se prelama u navedenim mjestima izvlačeći na vidjelo slojevitost u njima upisivanih značenja. Izvedbu poezije autor locira kao ključni razlog sudjelovanja u zagrebačkim festivalskim događanjima Goranova proljeća, sukladno čemu primjećuje da se odvija i transformacija društvenoga sjećanja koje tako postaje sjećanje ne na povijesnu ličnost Ivana Gorana Kovačića već sjećanje na povijest festivala i festivalsku poeziju.

Treća i posljednja cjelina pod nazivom *Sjećati se Gorana u Zagrebu* ulazi u dublju problematiku pitanja najavljenih u prethodnom poglavlju: je li Goranovim proljećem potrebno održavati sjećanje na Gorana, ukoliko nije, koju je alternativnu prošlost potrebno evocirati te kontekst za kakvo sjećanje nude zagrebačka festivalska događanja. Pregovaranje između kategorija sjećanja i zaborava odvija se u kontekstu širih društvenih i političkih događanja, unutar kojih autor prepoznaje tendenciju politizacije sjećanja i politizacije Goranova proljeća kao reakciju na suvremeno jačanje desnoga ekstremizma u Hrvatskoj. U performativnom

jeziku organizatora festivala kojim se evocira povijesna ličnost Ivana Gorana Kovačića u liku "partizanskog borca i pjesnika" i u ostalim odgovarajućim praksama i tehnologijama sjećanja – naracijama, nastupom lezbijsko-feminističkoga zbora LeZbor i *queer* benda U pol'9 kod Sabe, čitanjem *Jame* – autor vidi nastojanje da se festival svjetonazorski i vrijednosno pozicionira te ih iščitava kao načine na koje je Goranovo proljeće, putem aktualiziranja i upošljavanja prošlosti te aktivnim poticanjem na prisjećanje, nastojalo ponuditi jasnu kritiku desničarskih i konzervativnih pokreta u suvremenom hrvatskom društvu. Osim toga, autor u ovom poglavlju primjećuje kako se u festivalskom diskursu i njegovu programskom, vremenskom i prostornom okviru povlači konceptualni rascjep između festivalskih događanja u Lukovdolu posvećenih sjećanju na Gorana i festivalskih događanja u Zagrebu posvećenih izvedbama suvremene poezije, a osvrćući se podrobno na pozicije svojih sugovornika i na njihova umještena iskustva potvrđuje takve imaginarije – imaginarije Lukovdola-komemoracije i Zagreba-slavlja-poezije.

Dajući prostor višeglasju svojih sugovornika Tomislav Augustinčić upućuje na isprepletenost osobnoga i društvenoga sjećanja, donoseći živ prikaz festivalskih izvedbi Goranova proljeća iznosi na vidjelo različite modalitete kojima se prošlost čini prisutnom u sadašnjosti, te upozoravajući na njihove politične i politizirajuće implikacije uvijek iznova podcrtava kako je svako društveno sjećanje reprezentacija, a svaki društveni zaborav naličje društvenoga sjećanja. Zahvaljujući društveno aktualnoj tematici, zahvaljujući svojim svježim pristupima i uvidima, pronicljivoj i temeljitoj analizi arhivske i medijske građe, svojoj autorefleksiji na temelju koje preispituje svoju istraživačku, vrijednosnu i afektivnu poziciju, uvijek je čineći prisutnom i vidljivom kako vlastitom tako i čitateljevom oku, te na temelju koje udjeljuje prostor za višeglasje koje se pokazuje ne kao puka potpora vlastitim argumentima, nego kao oživotvoreno iskustvo sugovornika, Augustinčićevo se djelo pokazuje iznimno značajnim i relevantnim. Knjiga *Goranovo proljeće: mjesto i društveno sjećanje u kontekstu pjesničkog festivala* predstavlja, prema riječima samoga autora, etnologa i antropologa, pjesnika i dobitnika nagrade Goran za mlade pjesnike (2020. godine), pokušaj doprinosa stvaranju Goranova proljeća i sjećanju na Gorana.

Marija Melada